LAUSUNTO
Pro Vege ry.
12.5.2025

Pro Vege ry:n lausunto: Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029

Lyhennelmä lausunnostamme:

1. Uusien ruuantuotannon arvoketjujen kehittämiseen kohdennettu TK-rahoitus on erittäin relevantti vastatessaan ruokajärjestelmän kriittiseen kehitystarpeeseen.

2. Yksittäisten rahoituspäätösten rinnalle tarvitaan strategista otetta, mihin on vastattava MMM:n valmistelemalla ruokastrategialla.

3. Uusien ruuantuotannon arvoketjujen kehittämisessä on huomioitava yhtälailla kasvipohjaisen ruuan (kasviproteiinit ja kasvipohjaiset meijerituotteet) kuin solumaatalouden arvoketjut.

4. Kirjaukset osaamistason nostamisesta ovat tervetulleita, sillä osaajapula on yksi tunnistettuja kasvipohjaisen ruuan ja solumaatalouden kasvupotentiaalin toteutumisen esteistä.

5. Kasvuyritysten investointien kiihdyttäminen on tarpeellista, mihin riskirahoitus- ja lainainstrumenttien kehittäminen vastaa hyvin. Solumaatalouden investointien mahdollistamisen lisäksi on syytä huomioida myös kasvipohjaisen ruuan investoinnit.

6. Vientiedellytysten parantaminen on olennaista. Ruokatuotteiden vientipotentiaalin lisäksi on huomioitava myös teknologian ja osaamisen vienti.

7. Julkisen talouden suunnitelmassa on erinomaisia kirjauksia, jotka palvelevat tulevaisuuskestävämmän ruokajärjestelmän rakentamisessa, mutta siinä ei huomioida välttämätöntä systeemistä muutosta – osa päätöksistä vahvistaa polkuriippuvuutta ruuantuotantoon, joka ei kestä tulevaisuutta

Lausuntomme:

1. Päätös kohdentaa TK-rahoitusta ruuantuotannon uusien arvoketjujen kehittämiseen 10 milj. euroa vuosittain 2026-2029 on erinomainen. Se vastaa kriittiseen ja akuuttiin tarpeeseen kehittää ruokajärjestelmäämme vastaamaan tulevaisuuden vaatimuksiin.

2. Toivomme vastaavia rahoituksia silmällä pitäen pitkän tähtäimen näkymää ja strategisuutta. Vaikka kyseinen allokointi on arvokas ja tarpeellinen, olisi se tarpeen sitoa osaksi laajempaa, ääneen lausuttua tahtoa kehittää ruokajärjestelmäämme. Tulevaisuuden näkymä auttaisi yritysten pitkäntähtäimen suunnittelua, sekä helpottaisi investointien, etenkin ulkomaisen pääoman houkuttelussa.

   Ruokajärjestelmässämme on jo käynnissä merkittävä rakenteellinen muutos niin tuotannon kuin kulutuksen osalta. Tämä on huomioitava kaikessa ruokajärjestelmän kehittämisessä. Suomeen tarvitaan selkeä strategiaa ja sen mukaiset resurssit varmistamaan, että suomalainen ruuantuotanto vastaa tulevaisuuden vaatimuksiin: ravitsemussuositustenkin vaatimaan kulutuksen muutokseen kohti kasvipohjaisuutta, punaisen lihan ja maidon tuotannon laskuun, ja ylipäänsä terveyden ja ympäristön kannalta kestävään syömiseen. Nyt allokoitu 40 miljoonaa euroa uusien arvoketjujen kehittämiseen on erinomainen, mutta riittämätön systeemisen muutoksen tarpeeseen nähden. Strategisuuden ja pitkäjänteisyyden tarpeen toivomme otettavan huomioon parhaillaan valmisteltavassa ruokastrategiassa, sekä luomalla kansallinen toimintasuunnitelma.

3. Ruuantuotannon uusien arvoketjujen kehittämisessä on syytä huomioida sekä kasvipohjainen ruoka, tarkoittaen kasviproteiineja ja kasvipohjaisia meijerituotteita, että solumaatalous. Kasvipohjaisen ruuan arvoketjujen kehittäminen tukee maaseudun arvonluontikykyä, joka on käynnissä olevassa rakennemuutoksessa koetuksella. Suomi on solumaataloudessa yksi globaaleista edelläkävijöistä, joten on erinomaisen perusteltua kehittää sen arvoketjuja avautuviin mahdollisuuksiin tarttumiseksi. Luonnonvarakeskuksen selvityksen mukaan kasviproteiinit, kaurapohjaiset meijerituotteet ja solumaatalous kattavat yli 50% koko ruokasektorin arvonlisän kasvupotentiaalista vuoteen 2035 mennessä [1].

4. Osaamistason nostamisen kirjaukset ovat tervetulleita. Tunnistettu vaje huippuluokan elintarviketeknologian osaajista estää alan kasvupotentiaalin toteutumista. Osaamistarpeeseen on vastattava koulutustarjonnalla sekä houkuttelemalla ulkomaisia osaajia Suomeen. Lisäksi on tarpeen vahvistaa kykyä vastata ravitsemussuositusten vaatimaan kasvipainotteiseen syömiseen ammatillisessa opetuksessa, sekä julkisissa ruokapalveluissa.

---

[1] *Ruoka-ala kasvuun viennin ja ruokainnovaatioiden vetämänä : Keskustelunavaus ruokasektorin arvonlisän kasvattamiseen*, Luonnonvarakeskus (2024)

5. Kasvuyritysten investointien kiihdyttäminen on tarpeellista. Etenkin valtion hallinnoimien riskirahoitus- ja lainainstrumenttien kehittäminen investointien mahdollistamiseksi on ruuantuotannon uusien arvoketjujen toimijoille olennaista. On tärkeää, että innovaatioiden skaalaamista mahdollistavia rahoitusinstrumentteja on tarjolla kasvipohjaisen ruuan elintarvikkeita ja ainesosia valmistaville kasvuyrityksille. Rahoituksen pullonkaulat vaikeuttavat ainesosateollisuuden (ingredientti) syntymistä Suomeen, sekä kasvipohjaisen ruuan innovaatioiden tuotannon skaalaamista.

6. On hyvä, että viennin kasvattamiseen ja osaamisen turvaamiseen on kohdistettu tukitoimintoja. Innovatiivisen ruokatoimijakentän kannalta on olennaista, että ruokatuotteiden viennin lisäksi huomiodaan myös teknologian ja osaamisen vienti. Esimerkkinä, Tanska tavoittelee 3 % osuutta globaalista kasviproteiinimarkkinasta, mikä voisi tarkoittaa jopa 1,8 miljardin euron lisämyyntiä[2]. Suomella on samansuuntainen mahdollisuus.

7. Julkisen talouden suunnitelmassa on kehuttavia kirjauksia, jotka osaltaan kehittävät ruokajärjestelmää kestävämmäksi elinkeinojen, kansanterveyden sekä ilmaston ja ympäristön kannalta. Suunnitelman kirjauksissa ei kuitenkaan huomioida muutokseen tarvittavaa systeemisen tason skaalaa. Maatilojen ja laajemmin maatalouden rahoitusta pitäisi yhä rohkeammin kohdentaa uusiutumiseen, ja varoa polkuriippuvuuksien vahvistamista tuotantotapoihin, jotka eivät vastaa tulevaisuuden tarpeisiin.

Pro Vege ry.

Pro Vege on kasvipohjaisen ruuan toimialayhdistys. Jäseninämme ovat elintarvikevalmistajien lisäksi kaikki Suomen suurimmat päivittäistavaraketjut sekä toimijoita muun muassa ravintolakentältä, tutkimuksesta ja bioteknologiasta. Tavoitteenamme on lisätä kasvipohjaisen ruuan kysyntää ja tarjontaa. Näin vahvistamme sen markkinan kasvua niin kotimaassa kuin viennissä. Kasvu tuo mukanaan uusia elinkeino- ja työllisyysmahdollisuuksia, sekä hyötyjä kansanterveydelle, ilmastolle ja ympäristölle. Se hyödyttää koko Suomea.

www.provege.fi

[2] Danish Action Plan for Plant-based Foods, Ministry of Food, Agriculture and Fisheries of Denmark, (2023)